

magnum, molestum futurum sit; quid opus est ⁵ παρακινδυνάσειν? presertim cum illud occurrat, illum, cum antea nihil scripserim, existimatum, me, nisi toto bello confecto, nihil scripturum fuisse. Atque etiam vereor, ne patet, me hoc quasi Catonis ⁶ μέλιγμα esse voluisse. Quid quæris? valde me penitebat. nec mihi in hac quidem re quidquam magis ut vellem accidere potuit, quam quod ⁷ σπεδὸν nostra non est probata. Incidissemus etiam ⁸ in illos; in eis in cognatum tuum. Sed redeo ad hortos. Plane illuc te ire, nisi tuo magno commodo, nolo: nihil enim urget. Quidquid erit, operam in ⁹ Faberio ponamus. De die tamen auctionis, si quid scies. Eum, qui e Cumano venerat, quod & plane valere Atticum nuntiabat, & literas se habere ajebat, statim ad te misi.

⁵ Παρακινδυνάσειν] Se temere periculo obijcere.

⁶ Μέλιγμα] Lenimentum. Ne pueret me ob eam causam hanc sibi epistolam misisse, ut hoc quasi munere eum placarem, alienatum eo libro, quem scripsi de laudibus Ca-

tonis. *Manut.*

⁷ Σπεδὸν] Studium.

⁸ In illos] In calumniatores, qui apud Cæsarem sunt, inter quos Q. Cicero fororis tuæ filius; *Poppo.*

⁹ Faberio] Vide ep. 29. lib. XII.

CICERO ATTICO SAL.

XXVIII. **H**ORTOS quoniam hodie cras inspecturus, quid visum tibi sit, cras scilicet. De Faberio autem, cum venerit. De epistola ad Cæsarem, jurato mihi crede, non possum; nec me turpitudine deterret: etsi maxime debeat. Quam enim turpis est assentatio, cum vivere ipsum turpe sit nobis? Sed ut coepi, non me hoc turpe deterret: ac vellem quidem: esse enim, ¹ qui esse debeam: sed in mentem nihil venit. Nam, quæ sunt ad Alexandrum hominum eloquentium, & doctorum suasiones, vides quibus in rebus versentur. Adolescentem, incensum cupiditate: verissimæ gloriæ, cupientem sibi aliquid consilii dari, quod ad laudem sempiternam valeret, cohortantur. Ad decus non deest oratio: ego quid possum? Tamen nescio quid e quercu exculpseram,

¹ Qui esse debeam] Confians, vere philosophus, non adulator. *Corrad.*

ram, quod videretur simile simulacri. In eo quia nonnulla erant paulo meliora, quam ea, quæ sunt & facta sunt, reprehenduntur: quod me minime penitet. Si enim pervenissent ista litera, mihi crede, nos peniteret. Quid? tu non vides ipsum illum Aristotelis discipulum, summo ingenio, summa modestia, posteaquam rex appellatus sit, superbum, crudelem, immoderatum fuisse? quid? tu hunc de pompa, Quirini contubernalem, his nostris moderatis epistolis lataturum putas? ille vero potius non scripta desideret, quam scripta non probet. Postremo, ut volet. Abiit illud, quod tum me stimulabat, quod tibi dabam, ² πρόσθετον ἀρχιμυθεῖον. Multo mehercule magis nunc opto casum illum, quam tum timebam, vel quem libebit. Nisi quid te aliud impedit, mi optato veneris. Nicias a Dolabella magno opere accessitus, (legi enim literas) etsi invito me, tamen eodem me auctore profectus est. Hoc manu mea.

² Simile simulacri] Vult ostendere, quem admodum e quercu simulacrum facere difficile sit, duriore materia, quam ut circumcidi, aut expoliri possit; ideoque potius simulacri quiddam simile, quam simulacrum efficiatur: sic se, cum ad Cæsarem scriberet, argumento admodum angusto, (neque enim, quod & ipsi honestum esset, & Cæsari gratum, scribere licebat; itaque difficili in loco versabatur, ut quasi e quercu videretur exculpsere) perfectum opus non potuisse facere, sed fecisse nescio quid, quod

operis tamen simile videretur. *Manut.*

³ Hanc de pompa] Dio lib. XLIII. Decreevorum, ut etiam Cæsaris statua, & curus etiam salutar, quo die curus equorum in circo spectaretur, inter Deorum imagines in pompa gestaretur; & ut alia præterea statua in Quirini templo poneretur, cum hac inscriptione, Deo iussu. Ideoque eum appellat Cicero Quirini contubernalem: ut supra XII. 44. *Idem.*

⁴ Πρόσθετον ἀρχιμυθεῖον] XII. 4.

CICERO ATTICO SAL.

XXIX. **C**UM quasi alias res quærerem de philologis e Nicia, incidimus in Talam. Ille de ingenio nihil nimis; modestum & frugi. Sed hoc mihi non placuit. Se scire ajebat ab eo nuper petitam Cornificiam, Q. filiam, vetulam sane, & multarum nuptiarum: non esse probatum mulieribus, quod ita reperirent, rem non majorem docto. Hoc putavi te scire oportere. De hortis ex tuis literis cognovi.

vi, & Chryſippo. In villa cujus inſulſitatem bene noram, video nihil, aut pauca mutata. Balnearia tamen laudat majora: de minoribus ait hiberna effici poſſe. Teſta igitur ambulatiuncula addenda eſt: quam ut tantam faciamus, quantam in Tuſculano fecimus, prope dimidio minoris conſtabit iſto loco. Ad id autem, quod volumus, ¹ ἀφιδρυμα, nihil aptius videtur, quam lucus, quem ego noram: ſed celebratam nullam tum habebat: nunc audio maximam. Nihil eſt, quod ego malim. In hoc ² τὴν τύπον μὲν πρὸς θεῶν προποφῆσον. Reliquum eſt: ſi Faberius nobis nomen illud explicat, noli quaerere, quanti. Othonem vincas volo. Nec tamen inſaniturum illum puto: noſſe enim mihi hominem videor. Ita male autem audio ipſum eſſe tractatum, ut mihi ille emptor ³ non eſſe videatur: quid enim? ⁴ pateretur? Sed quid argumentor? ſi Faberianum explicas, emamus vel magno: ſi minus, ne parvo quidem poſſumus. Clodiam igitur; a qua ipſa ob eam cauſam ſperare videor, quod & multo minoris ſunt, & Dolabellæ nomen jam expeditum videtur, ut etiam repræſentatione conſidam. De hortis ſatis. Cras aut te, aut cauſam: quam quidem futuram Faberianam. Sed, ſi poteris.

¹ Chryſippo] Architeſto. Fam. VII. 24.
² Ἀφιδρυμα] Sacellum, fanum.
³ Τὴν τύπον] Inſolenti & vanæ ambitioni meæ, per Deos, indulge.
⁴ Non eſſe] Futurus. Corrad.
⁵ Pateretur?] Nefcio quid fieri, quod

nummis redimere poſſet, ſi nummos haberet? J. F. Gronov.
⁶ Cauſam] Cur non veneris. Cauſam autem, quæ te moreretur, hanc puto fore, ut pecuniam exigas a Faberio. Manut.

CICERO ATTICO SAL.

XXX. CICERONIS epistolam tibi remiſi. O te ferreum, qui illius periculis non moveris! Me quoque accuſat. Eam tibi epistolam miſiſſem. Nam illam alteram de

¹ Miſiſſem] Scilicet niſi tu illam, quæ ad te data erat, ante miſiſſes ad me, ut alteram quam mihi ſcripſit tanquam ejuſdem argumentari, eademque querelas complectente carere poſſis. Grev.
² Illam alteram] Senſus eſt. Nam quæ præterea ſunt in epistoſa ad me miſſa, de ſortibus ſcilicet ejus factis, & pugnis, ea ſcio eſſe eadem, quæ ad te ſcripſit. J. F. Gronovius.

de rebus geſtis eodem exemplo puto. In Cumanum hodie miſi rabellarium: ei dedi tuas ad Veſtorium, quas Pharnaci dederas. Commodum ad te miſeram Demeam, cum Eros ad me venit: ſed in ejus epistoſa nihil erat novi, niſi auctorem bidum. Ab ea igitur, ut ſcribis: & velim, conſeſto negotio Faberiano: quem quidem negat Eros hodie: cras mane putat. A te colendus eſt. Iſta autem ¹ πολιτικὸν πάλογον non longe abſunt a ſcelere. Te, ut ſpero, perendie. Mi, ſi unde poteris, erues, qui decem legati Mummio fuerint. Polybius non nominat. Ego memini Albinum Conſularem, & Sp. Mummium. Videor auდიſſe ex Hortenſio, Tuditanum: ſed in Libonis annali, xiv annis poſt Prætor eſt factus Tuditanus, quam Conſul Mummius: non ſane quadrat. Volo aliquem Olympiæ, aut ubiviviſum, ² πολιτικὸν πάλογον, more Dicaarchi, familiaris tui.

³ Ab es] Poſt eam huc venies.
⁴ Negas] Venturum. Corrad.
⁵ A te colendus eſt] Faberius ut Caſa- rianus, ut ſolvat libentius. Idem.
⁶ Κοινωνία] Affertationes. T. non dele. Senſus enim hic eſt. Nam ſic aſſentari libet: nempe ut a debitore potente pecuniam de Republica ordinanda, habitam fuiſſe Olympiæ. Quo exemplo fortaſſe Dicaarchus Oλυμπιακὸν ſcripſerat. Fertur enim librum hoc titulo ediſſiſſe. Boſius.
⁷ Decem legati] Supra, ep. 4.
⁸ Libonis] De quo in Bruo, cap. 23.

CICERO ATTICO SAL.

XXXI. QUINTO Kal. mane accepti a Demea literas pridie datas, ex quibus aut hodie, aut cras te expectare deberem. Sed, ut opinor, idem ego, qui expecto tuum adventum, morabor te. Non enim puto tam expeditum Faberianum negotium futurum, etiam ſi eſt futurum, ut non habeat aliquid moræ. Cum poteris igitur, quoniam etiamdum abes. Dicaarchi, quos ſcribis, libros ſane velim mihi mittas: addas etiam ¹ καταβαστας. De epistoſa ad Ca-

¹ Quoniam etiamdum abes] Nondum in viam te dediſti. Manut. Mallem: quoniam brum de deſcenſu in antrum Trophonii. diu habes. Muret.

farem, ³ κενύματα. Atque idipsum, quod isti ajunt illum scribere, se, nisi constitutis rebus, non iturum in Parthos; idem ego suadebam in illa epistola: fin; utrum liberet, facere posse, auctore me. Hoc enim ille expectat videlicet, neque est facturus quidquam, nisi de meo consilio. Obsecro abjiciamus ista, & semi-liberi saltem sumus: quod assequemur & tacendo, & latendo. Sed & aggredere Othonem, ut scribis: confice, mi Attice, istam rem: nihil enim aliud reperio, ubi & in foro non sim, & tecum esse possim. Quanti autem, hoc mihi venit in mentem. C. Albanus proximus est vicinus; is cito jugerum de M. Piliō emit, ut mea memoria est, H-S cxv. Omnia scilicet nunc minoris: sed accedit cupiditas; in qua, præter Othonem, non putō nos ullum aduersarium habituros. Sed eum ipsum tu poteris movere: facilius etiam, si ⁴ Canum haberēs. O gulam insulam! ⁵ Pudet me patris. Rescribes, si quid voles.

³ Κενύματα] In cubi & tessera modum me confirmari, firmissime sit, certum habeo & constitutum, quid scribam. Sed rectius, eodem sensu, Grævia habet, κενύματα. Ernestus.

⁴ Canum] Q. Gellius Canus, de quo Nepos in Attici vita cap. 10.

⁵ Pudet me patris] Ita Viñ. Man. Lamb. Quod habent Græc. & Græuius, pudet me patris, nihili est. Illud autem, O gulam insulam! dictum intelligunt de Othone, qui tantummodo ut bibacris haberet domicilium, hortos emere illos volebat, quos alium honestiorem in usum appetebat Cicero.

ro. Ego de Q. filio interpretor. Nam & ille aliquid tunc temporis commune habuit cum Cano, ut mox dicitur epist. 41. Pudet me patris, hoc est, Q. patris. Quod si facias cum Mongalto, qui de M. filio interpretatur, legendum erit: Pudet me patris? Athenis enim, ut supra dictum est, strenuum agebat M. filius gantonem. Ad eum literas dederat Atticus severas ac temperatas, quibus responderat adolescens parum decenter. Hinc illa indignatio: O insulam helluonem! Eunne ergo pudet, quod me patrem habeat? adeo fuderet mei esse dimilits. Olivarius.

CICERO ATTICO SAL.

XXXII. ALTERAM a te epistolam cum hodie accepissem, nolui te una mea contentum. Tu vero age, quod scribis, de Faberio: in eo enim totum est positum id, quod cogitamus: quæ cogitatio si non incidisset, (michi crede istuc, ut cætera) non laborarem. Quamobrem, ut facis (istuc enim addi nihil potest) urge, insta, perfice.

Dicaarchi

Dicaarchi: ¹ πᾶσι ψυχῆς utrosque velim mittas, & ² κατὰ χάριτας. ⁴ Τριπολιτικὸν non invenio, & epistolam ejus, quam ad Aristoxenum misit. Tres eos libros maxime nunc vellem: apti essent ad id, quod cogito. ⁵ Torquatus Romæ est. Justi ut tibi daretur. ⁶ Catulum & Lucullum, ut opinor, antea. His libris nova proœmia sunt addita, quibus eorum uterque laudatur. ⁷ Eas literas volo habeas: & sunt quædam alia. Et, quod ad te de decem legatis scripsi, parum intellexti; credo, quia ⁸ διὰ σημεῖον scripseram. De C. Tuditano enim quærebam, quem ex Hortensio audieram fuisse in decem: eum video ⁹ in Libonis Prætorem P. Popilio, P. Rupilio Consulibus: annis xiv ante, quam Prætor factus est, legatus esse potuisset? nisi admodum sero Quæstor est factus: quod non arbitror: video enim Curules magistratus eum legitimis annis perfacile cepisse. Postumium autem, cujus statuum in Isthmo meminisse te dicis, in iis ¹⁰ sciebam fuisse. Is autem est, qui cum Lucullo fuit; quem tu mihi addidisti, sane ad illum ¹¹ σύλλογον personam idoneam. Videbis igitur, si poteris, cæteros; ut possimus ¹² πομπεύσειν & τῆς προσάποις.

¹ Πᾶσι ψυχῆς] De animo: quem quidem Dicaarchus ipse vult efficere esse mortalem. Tusc. I. 10. 18. 31.

² Ἐκ χάριτος] Muretus, utique.

³ Κατὰ χάριτας] Supra, ep. 31.

⁴ Τριπολιτικὸν] Scripsit Dicaarchus librum, cui titulus, τριπολιτικὸς, ex quo quædam adducit Athenæus, lib. IV. Viti.

⁵ Torquatus] Liber I. de Finibus, in quo Torquatus disputat.

⁶ Catulum, & Lucullum] Academicos libros, quos primum scripserat: quorum alterum, Catulus, alterum, Lucullus, infri-

pserat. Vide illud epist. 12. Man.

⁷ Eas literas] Ex proœmia. Quandoque enim literæ pro scriptis ponuntur. Idem.

⁸ διὰ σημεῖον] Per notas. Extat de notis Romanorum veterum liber Tyronis & Senecæ nomen præ se ferens, editus a Jano Gruterio, & magno inscriptionum corpori subiectus. Græuius.

⁹ In Libonis] Supple, annali.

¹⁰ Sciebam] Lege nesciebam. Muretus.

¹¹ Σύλλογον] Convencium.

¹² Πομπεύσειν & τῆς προσάποις] Ex personarum dignitate quasi pompam agere.

CICERO ATTICO SAL.

XXXIII. NEGLIGENTIAM miram! semelne putas mihi dixisse Balbum, & Faberium, ¹ professionem

Tom. VIII.

Z z z nem

¹ Professionem relaxans] Quovis lustro, cum agebatur census populi Romani, quilibet civium proferebatur, quantum in bonis habe-

ret. Conditio lustro, si quid accedebat ad possessiones, id quoque publicas in tabulis apud Prætorem referri oportebat. Prior illa pro-

nem relatum? Quinetiam eorum iussa miseram, qui profiteretur: ita enim oportere dicebant: professus est Philotimus libertus. Nosti credo² librarium: sed scribes, & quidem confestim. Ad Faberium, ut tibi placet, literas misi. Cum Balbo autem puto te aliquid fecisse hodie in Capitolio. In Virgilio mihi nulla est³ *δυσωπία*. Nec enim ejus causa sane debeo: & si emero, quid erit, quod postulet? Sed videbis, ne is cum sit in Africa, ut Caelius. De nomine tu videbis cum Cispio: sed, si Plancus⁵ destinat, tum habet res difficultatem. Te ad me venire uterque nostrum cupit: sed ista res nullo modo relinquenda est. Othonem quod speras posse vinci, sane bene narras. De estimatione, ut scribis, cum agere coeperimus: etsi nihil scripsit, nisi de modo agri. Cum Pifone, si quid poteris. Dicaarchi librum accepi: & *καταβάσεως* expecto. Negotium⁸ dederis; reperiet ex eo libro, in quo sunt senatus-consulta Cn. Cornelio, L. Mummiō Coss. De Tuditano autem, quod putas, *ἔυλογον* est, tum illum, quoniam fuit ad Corinthum, (non enim temere dixit Hortensius) aut Quæstorem, aut Tribunum militum: idque potius fuisse credo. Tu de¹⁰ Antiocho scire poteris.

Vide

professio dici possit *censoialis*; hæc posterior, *quædiana*. De censoiali hic aq̄ plerique volunt interpretes: ego de altera: quemadmodum *Fam. XVI. 23.* Actum enim esse censum a Casare non vidi usquam; neque illi demonstrant. Tum, cur hic appellatur Faberius, nisi quia ejus de negotio agitur? *Monasterius.*

² *Librarium*] Eam, qui cujuslibet professionem in tabulis publicas referebat. *Man.*
³ *δυσωπία*] *Persecutio*. C. Virgilius in Africa adversus Casarem militavit, & Thasiopoli proelio fuerat, ut auctor belli Africani tradit cap. 78. 79. 86. Videtur post victoriam Casaris evasisse aliquo, & latuisse, neque enim ibi ejus mentio fit vel interfecti, vel dediti. Erat autem is Virgilius in Scapulanius heredibus. Fortasse pro ejus parte confectis interveniebant procuratores Casaris. Dicit igitur Cicero; non inani verecundia abstergeos, de Virgilio parte emenda. Accedit quod hic Virgilius erga Ciceronem exullem parum amice se gesserat, ut patet ex orat. pro Plancio, cap. 40. J. F. Gron.

⁴ *Ut Caelius*] Verebatur Cicero, ne forte, quemadmodum C. Cælius Cælidus (de quo supra, X. 12.) in Italia Marianarum partium reliquias collegerat, ita hic Virgilius in Africa novas Pompejanis faces subjiceret, insauratoque bello, viam sibi ad honestiores pacis condiciones muniret. Tunc enim exigere possidet, sua sibi prædia iam redderentur ipsa, non modo pretium, quo venerant, coactusque esset Cicero eam restituere partem hortorum, quæ ad Virgilium e Scapulana hereditate pervenerat. *Monasterius.*

⁵ *Destinat*] Statuit hortos emere. *Man.*
⁶ *Etsi nihil scripsit*] Cæsar in lege, vel Balbus ad me: etsi videri potest Otho de hortis aliquid, sed de estimatione nihil scripsisse. *Corrad.*

⁷ *Καταβάσεως*] Supra, ep. 31.

⁸ *Dederis*] Cui videbitur ex tuis servis, ut quærat de decem L. Mummiū legati in eo libro, &c. *Man.*

⁹ *ἔυλογον*] *Probabile.*

¹⁰ *Antiocho*] Servo tuo literato. *Man.*

Vide etiam quo anno Quæstor, aut Tribunus militum fuerit. Si neutrum quadret, in præfectis, an in contubernaliis fuerit, modo fuerit in eo bello. De Varrone loquebamur; lupus in fabula. Venit enim ad me, & quidem id temporis; ut retinendus esset. Sed ego ita egi, ut non scinderem penulam. Memini enim¹¹ tuum: & multi erant, nolque imparati. Quid refert? paulo post C. Capito cum T. Carrinate. Horum ego vix attigi penulam; tamen remanserunt: ceciditque belle. Sed casu sermo a Capitone de urbe augenda. A ponte Mulvio Tiberim¹² duci secundum montes Vaticanos; campum Martium coedificari; illum autem campum Vaticanum fieri, quasi Martium campum. Quid ais? inquam: at ego¹³ ad tabulam, ut, si recte possem, Scapulanos hortos. Cave facias, inquit: nam ista lex perferetur: vult enim Cæsar. Audire me facile passus sum: fieri autem molestè fero. Sed tu quid ais? quanquam quid quæro? nosti diligentiam Capitonis in rebus novis perquirendis: non concedit Camillo. Facies me igitur certiore de Idibus. Ista enim me res adducebat. Eo adjunxeram ceteras; quas consequi tamen biduo, aut triduo post facile potero. Te tamen¹⁴ in via confici minime volo. Quin etiam Dionysio ignosco. De Bruto quod scribis, feci ut ei liberum esset, quod ad me attineret. Scripsi enim ad eum heri, ¹⁵ Idib. Maj. ejus opera mihi nihil opus esse.

¹¹ *Tuum*] Feci, inquit, quod memini te solere; qui sic interdum ad cenam invitatus, *Κατ' ἐκείνο* dixit tuum, cum morem, aut institutum tacite intelligeret. Sic Terentius, *Pal. Criso antiquum obtines*. Bofus.
¹² *Duci*] *Perdaci*. Bofus *Baluzianus*.
¹³ *Ad tabulam*] Iturus eram, ut emerem Scapulanos hortos, si recte, id est æquo pretio possem. Tabula proponebatur incrispitis nominibus earum rerum, de quibus auctio futura erat. *Manutius.*

¹⁴ *In via*] Id est, dum ad me accedis, in itinere nimium laborare & defatigari. *Vitruvius.*

¹⁵ *Idibus Maji*] Manifestum mendum. Nec dubito, quin legendum sit, *Idibus Julii*; vel, *Idibus*, mense subaudiro. Nam de Majo absurdum est intelligi: cum e Tusculano profectus esset Arpinnum VIII. Kal. Quint. & recurrere Nonis Brinnianæ auctoris causa cogitaret, Nonis inquam Quintilis. *Manutius.*

CICERO ATTICO SAL.

XXXIV. **A**STURAM veni VIII Kal. Vitandi enim calor
loris causa, Lanuvii III horas acquieveram.
Tu velim, si grave non erit, efficias, ne ante Nonas mihi
illuc veniendum sit. Id potes per Egnatium Maximum. Illud
in primis, ut cum Publio, me pene absente, conficias:
de quo quæ fama sit scribes. ² Id populus curat scilicet.
Non mehercule arbitror. Etenim hæc decantata erat fabula.
Sed complere paginam volui. Quid plura? ipse enim adsum,
nisi quid tu prorogas. Scripsi enim ad te de hortis.

¹ Cum Publio] Fratre Publii uxoris, & quasi fabula decantatum, hoc futurum, cui restitutum dotis debebatur post divortium; Popma.
quod non arbitrabatur populum improbatum, ² Id populus curat scilicet] Terent. And. Sc. 2. Act. 1. Corrad.

CICERO ATTICO SAL.

XXXV. **O**REM indignam! ¹ gentilis tuus urbem auget;
quam hoc biennio primum vidit: & ei parum
magna visa est, quæ etiam ipsum capere potuerit. Hac de
re igitur exspecto literas tuas. Varroni, scribis, te ² simul ac
venerit. Dati igitur jam sunt; nec tibi integrum est: hui,
si scias quanto periculo tuo. Aut fortasse literæ meæ te retardarunt.
Sed eas nondum legeras, cum has proximas scripsisti.
Scire igitur aveo, quo modo res se habeat.

¹ Gentilis] Aliquis eodem nomine quo est ejusdem gentis, sed postea qui habet idem cognomen. Cic. Tusc. I. 16. J. F. Gronov.
² Simul ac venerit] Subaudi, daturum quatuor Academicos. Masut.

CICERO ATTICO SAL.

XXXVI. **D**E Bruti amore, vestraque ambulatione, etsi
mihi nihil novi affers, sed idem, quod saepe;
tamen

tamen hoc audio libentius, quo sæpius: eoque mihi jucundius est, quod tu eo lætaris; certiusque eo est, quod a te dicitur.

CICERO ATTICO SAL.

XXXVII. **H**AS alteras hodie literas. ¹ De Xenonis nomine, & de Epiroticis XI, nihil potest fieri nec commodius, nec aptius, quam ut scribis. Id erat locutus mecum eodem modo Balbus minor. Novi nihil sane, nisi Hirtium cum Quinto acerrime pro me litigasse: omnibus eum locis facere, maximeque in conviviis: cum multa de me, tum redire ad patrem: nihil autem ab eo tam ² ἀξιοτίστος dici, quam alienissimos nos esse a Cæsare: fidem nobis habendam non esse: me vero etiam cavendum: (³ φοβερὸν ἦν, nisi viderem scire ⁴ regem, me animi nihil habere) Ciceronem vero meum ⁵ vexari. Sed id quidem arbitrato suo. ⁶ Laudationem Porciæ gaudeo me ante dedisse Leptæ tabellario, quam tuas acceperim literas. Eam tu igitur, si me amas, curabis, ⁷ si modo mittetur, isto modo mittendam Domitio, & Bruto. De gladiatoribus, de cæteris que scribis ⁸ ἀνεμοφόρητα, facies me quotidie certiozem. Velim, si tibi videtur, appelles Balbum, & Offilium de ⁹ auctione proscribenda. Equidem locutus sum cum Balbo. Placebat. Puto conscripta habere Offilium ¹⁰ omnia; habet & Balbus: sed Balbo placebat, propinquum diem, & ¹¹ Romæ: si Cæsar moraretur, posse diem

¹ De Xenonis nomine] Pecuniam quam Xenon tibi debet, & sestertia quadraginta que in Epiro habes in nominibus, bene fecisti quod Ciceroni filio Athenis curasti. Ep. 16. lib. XIV. Popma.
² Αξιοτίστος] Fide dignum.
³ φοβερὸν ἦν] Formidabile erat.
⁴ Regem] Cæsarem, invidiose. Corrad.
⁵ Vexari] Filium a me male & indigne haberi, sic ut hoc quoque sit inter crimina Q. filii in M. patrem. J. F. Gronovius.
⁶ Laudationem] Mortuos Romani veteres in funere laudabant, præsertim ortos illustri familia. Laudabant autem non modo propinqui, sed & amicitia conjuncti. Cicero Porciam laudavit, Catonis forem, laudatione non habita, sed scripta. Masut.
⁷ Si modo mittetur] Ut nunc est, non adhibita lima illa, quam tu desideras. J. F. Gronov. Immo adhibita illa. Vide infra ep. 48. que hanc præcessit. Mong.
⁸ Ανεμοφόρητα] Digna, que ventis ferantur; inania, levia.
⁹ Auctione] Cluvianorum honorum. Vide infra, lib. XVI. epist. 9. Masut.
¹⁰ Omnia] Cluviana bona, que in auctione venibant. Idem.
¹¹ Rome] Proscribi auctione Romæ, non Puteolis. Idem.

diem differri . Sed is quidem adesse videtur . Totum igitur considera . Placet enim Vestorio .

CICERO ATTICO SAL.

XXXVIII. ANTE lucem cum scriberem contra Epicureos , de eodem oleo & opera exaravi nescio quid ad te , & ante lucem dedi . Deinde cum , somno repetito , simul cum sole experrectus essem , datur mi epistola a sororis tuæ filio , quam ipsam tibi misi ; cujus est principium non sine maxima contumelia : sed fortasse ¹ & ἐπέστη . Est autem sic : Ego enim non probo quidquid non belle in te dici potest . Posses vult in me multa dici non belle , sed ea se negat approbare . Hoc quidquam pote ² impurius ? Jam cætera leges ; nisi enim ad te , iudicabitque , Bruti nostri quotidianis assiduisque laudibus , quas ab eo de nobis haberi permittit mihi renuntiaverunt , commotum istum aliquando , scripsisse aliquid ad me : credo & ad te : idque ut sciam , facies ; nam , ad patrem de me quid scripserit , nescio ; de matre quam pie ³ Volueram , inquit , ut quam plurimum tecum essem , conduci mihi domum ; & id ad te scripseram : neglexisti . Ita minus multum una erimus . Nam ego istam domum videre non possum : qua de causa , scis . Hanc autem causam pater odium matris esse dicebat . Nunc me iuva , mi Attice , consilio , ³ πότερος δίκας τείχος ὕψιον , id est , utrum aperte hominem asperner , & respiciam , ⁴ ἢ σκολιάς ἀπάτας . Ut enim Pindaro , sic ⁵ δίχρα μοι νόος , ἀτρέχεται εἶπέν . Omnino moribus meis illud aptius , sed hoc fortasse temporibus . Tu autem , quod ipse tibi sualeris , idem

1 Odi ἐπέστη] Non animadvertit , non fatiscogitantee scripsit .
2 Pote] Ita Victorius & Bosius . Sed habent potest esse , Man. & Lamb .
3 Πότερος δίκας τείχος ὕψιον] Supplementum ex Platone , qui hæc itidem refert : ἀνέβας , utrum exposita alta muro iustitia . Alludit Cicero ad locum Pindari ex libro deperdito , quo jam usus erat , sed alio , quam Cicero , sensu Plato lib. II. de Republica . Verba Pindari apud Platone in regra hæc sunt : Πότερος δίκας τείχος ὕψιον ,

ἢ σκολιάς ἀπάτας ἀνέβας : utrum velis & iustis aribus , an dolis fraudibusque utens , etc . Cicero ad aliam rem transiit . Scire cupit ex Arctio , quid sibi fassent , utrum prius te sic ferendam esse iustam iram in Quintum filium , quam oburgando parum apud Casarem meruerat , an dissimulandam . Ernefius .
4 ἢ σκολιάς] Vide notam superiorem , & infra epist. 30 .
5 Δίχρα μοι νόος] Ambigit animus ad verum dicendum . Pind. ibid .

idem mihi persuasum putato . Equidem vereor maxime , ne in Tusculano ⁶ opprimar . In turba hæc essent faciliora . Utrum igitur Asturæ ? Quid , si ⁷ Casar subito ? Juva me , quaeso , consilio . utar eo , quod tu decreveris .

6 Opprimar] O. filii repentino adventu cum Casare ex Hispania . Epistola libri huius apud Ciceronem canavit . Epist. 4. lib. XIV. jus 39. Poppo .
7 Casar] Asturam Casar cum venisset , apud Ciceronem canavit . Epist. 4. lib. XIV. Manut .

CICERO ATTICO SAL.

XXXIX. O CREDIBILEM vanitatem ! ad patrem , domo sibi carendum propter matrem : plena pietatis . Hic autem jam languescit , & ait sibi illum iure iratum . Sed utar tuo consilio : ¹ σκολιάς enim tibi video placere . Romam , ut censes , veniam , sed invitus : valde enim in scribendo ² hæreo . Brutum , inquis , ³ eadem scilicet . Sed nisi hoc esset , res me ista non cogeret . ⁴ Nec enim inde venit , unde mallem ; neque diu absuit ; neque ullam literam ad me . Sed tamen scire aveo , qualis ei totius itineris summa fuerit . Libros mihi , de quibus ad te antea scripsi , velim mittas , & maxime ⁵ Φαίδρος περιλοῶν , & Ἐλλάδος .

1 Σκολιάς] Obliqua , simulationes .
2 Hæreo] Totus in scribendo sum . Scribebat autem quaestiones Tusculanas . Manutius .
3 Eadem] Adverbium est , significatque eadem via , -ut ex Charifio alias docui . Tu , inquit , scribis me , cum Romam veniam , eadem via Brutum scilicet visurum . Sed nisi Romam ire decrevissem Quinti vitandi causa , occasio illa Brutum visendi me hinc non moveret . Brutus Casari tunc valde familiaris erat ; idcirco eum videre Cicero nolebat . Bos .
4 Nec inde venit] Non inde venit , ubi sunt boni viri , qui , quod inimicum habeant Casarem , patria exulant . Idem .
5 Φαίδρος περιλοῶν , & Ἐλλάδος] Videtur his verbis duo libri Dicerarchi significari : sed manifeste , inquit Ernefius , corrupti sunt . Alii aliter emendant . Vide in primis Th. Reinesium , Var. Lect. III. 3 .

CICERO ATTICO SAL.

XL. ITA-NE nuntiat Brutus , ¹ illum ad bonos viros ² διαγυγέλια ? sed ³ ubi eos ? nisi forte se suspendit . Hic autem

1 Illam] Casarem . Manutius .
2 Διαγυγέλια] Vide II. 3 , & 12 .
3 Ubi eos ?] Ubi bonos viros inveniet , nisi forte ipse se suspendit , ut eos apud inferos visat ? nam ejus scelere omnes boni perierunt . Bestius .

autem ⁴ ut fultum est! ubi igitur ⁵ φιλοτιμίᾳ illud tuum; quod vidi ⁶ in Parthenone, Ahalam, & Brutum? ⁷ Sed quid faciat? Illud optime, ⁸ sed ne is quidem qui omnium flagitiorum ⁹ auctor, bene de nostro. At ego verebar, ne etiam Brutus eum diligeret. Ita enim significarat iis, quas ¹⁰ ad meas. At vellem aliquid ¹¹ degustasse de fabulis. Sed coram, ut scribis. Etsi, quid mi auctor es? Advolone, an maneo? E quidem & in libris hæreo, & illum hic excipere nolo: ad quem, ut audio, pater hodie ad Saxa ¹² Acronoma. Mirum quam inimicus ibat; ut ego objurgarem. Sed ego ipse ¹³ κενώφρονης. Itaque ¹⁴ posthac. Tu tamen vide, quid de adventu meo censeas; & ¹⁵ τὰ ὄλα, cras si perspicere poterint, mane statim ut sciam.

⁴ Ut fultum est.] Scilicet ejus imperium, milite, amicis, pecunia &c. Græc.

⁵ Φιλοτιμία.] Opus ingeniose, summæque studio elaboratum, cujusmodi erant factus Ahalæ, & Bruti assertorum libertatis populi Romani, quas Atticus habebat in Parthenone. Ubi, inquit, est opus illud artificiosum, quod ipse vidi in Parthenone tuo, cum Brutus diceret se moveri & excitari ejus aspectu ad liberandam tyrannide Rempublicam, exemplo gentilis sui L. Junii Bruti & Servilii Ahalæ? *Bogus.* Intelligit stemma Bruti ab Attico compositum, in quo M. Brutus a L. Bruto, qui Tarquinium expulit, & Servilio Ahalæ, qui Spurium Maelium occidit, deducebatur quasi a duobus tyrannicidis. *J. F. Gronov.*

⁶ In Parthenone.] Parthenon dicebatur templum Minervæ in arce Athenarum, de quo videtur Menelli Cecropiam cap. 14. Sed hic haud dubie est pars ædium Attici, aut prætorii alicujus, vel ville lautioris. *Idem.*

⁷ Sed quid faciat?] Quasi dicat, nihil. Neque enim possit. Itaque foro utendum est, cum nequeat, quod instituerat, efficere. Hic Brutum excusat. *Bog.*

⁸ Sed ne is quidem.] Verba sunt Attici ex ejus ad Ciceronem epistola reperita. *Idem.*

⁹ Auctor.] Hirtius potius, quam Cæsar.

Nam is ad Cæsarem Quinto filio aditum aperuit; (ep. 20. lib. XI.) ut quæcunque flagitia Quintus committit, Cæsaris gratia fuerit, Hirtius adscribi jure possit. *Manut.*

¹⁰ Ad meas.] Rescriptis. Supple, literas. *Corrad.* Redde ad me, scilicet dedit Quintus filius. Vide sup. ep. 38. *Gron.*

¹¹ Degustasse.] Vellem Brutus aliquid degustasset de fabulis & fictis sermonibus, quos Q. filius de me & te habuit; certe illum non amaret. *Popsma.* Scribe: degustasse, scilicet tu patre, Marce Cicerone, vellem gustasset aliquid de suavitate sermonum, quos cum Bruto habui, dum una in Hispania sumus. *Gronovius.* Facit cum Gronovio Mongaltus, neque alteram tamen interpretationem proflus repudiat.

¹² Acronoma.] Quod nomen, etsi proprium sit alicujus loci, videtur tamen ex eo fictum, quod summa pars eorum favorum a pecore depasta esset. *Bogus.* P. Pithæus marginem notaverat ex ingenio, an ex veteri libro non liquet, legendum: Ad saxa Acherontia. *Græv.*

¹³ Κενώφρονης.] Fluctuo, animo suspensio illic impellor.

¹⁴ Posthac.] Nihil illi dicam. *Corrad.*

¹⁵ Τὰ ὄλα.] Omnia.

CI-

CICERO ATTICO SAL.

XLI. EGO vero Quinto epistolam ad forem misi. Cum ille quereretur filio cum matre bellum, & se ob eam causam domo cessurum filio diceret; dixi illum commodas ad matrem literas, ad te nullas: ille alterum mirabatur: de te autem suam culpam, quod sæpe graviter ad filium scripisset de tua in illum injuria. Quod autem relanguisse se dicit; ego ei, tuis literis lectis ² σχολιάς ἀπάρας significavi, me non fore. Tum enim mentio ³ Canæ. Omnino, si id consilium placeret, esset ⁴ necesse. Sed, ut scribis, ratio est habenda gravitatis; & utriusque nostrum idem consilium esse debet: etsi in me graviore injuria, & certe notiore. Si vero etiam Brutus aliquid afferet, ⁵ nulla dubitatio est. Sed coram. Magna enim res, & multæ cautionis. Cras igitur; nisi quid a te ⁶ commeatus.

¹ Alterum mirabatur.] Commodas ad matrem literas misisse. *Manut.*

² Σχολιάς.] Vide supra, epist. 38. Jam locum hunc omnem sic putat Mongaltus esse intelligendum. Quia vero dicit Quintus frater, se jam minus esse iratum filio; lectis ego tuis literis, quibus me a sinceritate revocas, dissimulata mente significavi, me quoque non fore iratum. Hoc iratum latet in verbo relanguisse. Cicero non vocem respexit, sed ejus vim. Ab eo genere loquendi non abhorret epistolæ familiaritas. *Olivertus.*

³ Cana.] Significat filiam Gellii Cæli, (cujus mentio supra, epist. 31.) de qua nuptiæ danda Q. Ciceroni filio nescio quid actum fuerat. *Bogus.*

⁴ Necesse.] Ut placeret ei. *Popsma.*

⁵ Nulla dubitatio.] Quin placatos Quinto filio nos præbeamus. *Manut.*

⁶ Commeatus.] Est permissio ac venia domo abeundi, aut peregre proficiscendi, aut, diutius, si profectus fueris domo, remanendi. *Suet. Tib. 10. Tunc autem honorum libertatem, ac requiem laborum præstentem commensuram potest.* Hoc est, discedendi potestatem. Et cap. 12. *Centuriones a commensu castra potentes.* A commensu, est, elapsu tempore, quo illis, indultu imperatoris, castris licebat abesse. Hoc ipsum quoque voluit Cicero. Cras, inquit, ad te veniam, nisi mihi scripseris me nondum desiderari, licet mihi disurus abesse. Tuz literæ mihi commensum facient, hoc est, longius manendi in agro potestatem. *Grævius.*

CICERO ATTICO SAL.

XLII. VENIT ille ad me, ¹ καὶ μέλα καταφῆς: & ego, ² σὺ δὲ δὴ τί σὺντος; Rogas? inquit, quo iter Tom. VIII. A a a a inflet,

¹ Καὶ μέλα.] Et admodum tristis.

² Σὺ δὲ δὴ.] Tu vero quid cogitabundus?

inset, & iter ad bellum, idque cum periculosum, tum etiam turpe. Quæ vis igitur, inquam? *Es*, inquit, alienum; & tamen ne viaticum quidem. Hoc loco ego sumpsi quiddam de tua eloquentia: nam tacui. At ille: sed me maxime angit avunculus. Quidnam? inquam. Quod mihi, inquit, iratus est. Cur pateris? inquam: malo enim ita dicere, quam cur committis? Non patiar, inquit; causam enim tollam. Et ego, rectissime quidem. Sed si grave non est, velim scire quid sit causæ. Quia, dum dubitabam quam dicerem, non satisfaciebam matri, ita ne illi quidem. Nunc nihil mihi tanti est: faciam quod volunt. Feliciter velim, inquam, teque laudo. Sed quando? Nihil ad me, inquit, de tempore, quoniam rem probō. At ego, inquam, censeo, priusquam proficiscaris. Ita patri quoque morem gesseris. Faciam, inquit; ut censes. Hic dialogus sic conclusus est. Sed heus tu, ³ diem meum scis esse III Non. Jan. Aderis igitur. Scripseram jam; ecce tibi, orat Lepidus ut veniam. Opinor Augures nil habere ad templum ⁴ effandum. Eatur ⁵ *πύλος κόρδης*. Videbimus te igitur.

³ *Diem meum*] Natalem. Ep. 5. lib. VII.

⁴ *Effandum*] Augurale & religiosum verbum: non *effata* sunt augurum preces, teste Servio. Ritus ex parte describit Varro lib. VI. *Jnnius*.

⁵ *πύλος κόρδης*] Cum sint in Commentariis multa, nihil est quod deligam. Itaque & lectorum parcam tempori, & honori in-

terpretum. Ancipiti remedio, ut in morbo desperato, suspicabatur Franc. Odius, magister meus, legi posse: *Eatur*. *Μάριος δὲ ἀνδρῶν τὴν ἰστίαν*. Sensu valde commodo, & aperto. Eamus ergo. Eadem via, eadem ratione video te denique. Nam igitur, ut monet Donatus, non raro est *denique*. *Οὐ λῆναι*.

CICERO ATTICO SAL.

XLIII. EGO vero ¹ utar prorogatione diei: tuque humanissime fecisti, qui me certiozem feceris, atque ita, ut eo tempore acciperem literas, quo non expectarem: tuque ut ab ludis scriberes. Sunt omnino mihi quadam agenda Romæ: sed consequemur biduo post.

¹ *Utar prorogatione diei*] Abero diem a hujus libri. Vel certe propter ferias concessit Lepido, vel potius a te prorogatum, ep. 34.

CICERO ATTICO SAL.

XLIV. SUAVES tuas literas! etsi acerba ¹ pompa. Verum tamen scire omnia non acerbum est, ² vel de Cotta. Populum vero præclarum, quod propter malum vicinum, ne ³ Victoriæ quidem plauditur. Brutus apud me fuit: cui quidem valde placebat, me aliquid ad Cæsarem. Annueram; ⁴ sed pompam videret. Tu tamen ausus es Varroni ⁵ dare? Expecto quid judicet. Quando autem perleget? De Attica ⁶ probō. Est quiddam etiam animum levare cum spectatione, tum etiam religionis opinione, & fama. ⁷ Cottam mihi velim mittas. ⁸ Libonem mecum habeo, & habueram ante ⁹ Cæsam. Brutus mihi T. Ligarii verbis nuntiavit, quod appelletur L. Cursidius in oratione Ligariana, erratum esse meum; sed, ut ajunt, ¹⁰ *ἠγωνιστὸν ἀμφοτέρων*. Sciebam Cursidium pernecessarium Ligariorum: sed eum video ante esse mortuum. Da igitur, quæso, negotium ¹¹ Pharnaci, Antæo, Salvio, ut id nomen ex omnibus libris tollatur.

¹ *Pompa*] Pompam intelligit Circensem, qua Cæsar signum inter Deorum signa gestatum est decreto Senatus. Dio lib. XLIII.

² *Vel de Cotta*] Vel III, quod scribis de Cotta perhibere. Perhibuerat enim, ut ait Suetonius in Julio, L. Cottam xviriū sententiam disturum proximo senatu, ut, quoniam libris fatalibus contineretur, Partus nisi a rege non posse vinci, Cæsar rex appellaretur. Quæ causa conjuratis maturandi fuit destinata negotia, ne assentiri recesse esset. Vide *Divin.* II. 34. *Idem*.

³ *Victoriæ*] Quia prope eius signum gestabatur signum Cæsaris, mali vicini. *Pompæ*. Deorum autem signis plaudebatur. Nauræ Neptuno, militis Marti, amatores Veneri, totus populus plaudat Victoriæ. Vide *Ovid.* III. Am. eleg. 2. *Grev.*

⁴ *Sed pompam videret*] Opinor hoc intelligi: Non videtur ad eum esse scribendum, qui jam colatur ut Deus, cum in fo-

lenni pompa inter Deorum statuas ejus quoque statua gesserit. Quidquid enim scripsero, fastidiet. In eandem sententiam scripsit ep. 18. *Quid tu*, inquit, *hunc de pompæ, Quirini contubernalem, his nostris moderatis epistolæ locutionem putas?* Manutius.

⁵ *Dare*] Libros Academicos.

⁶ *Probo*] Quod ludos spectarit. *Idem*.

⁷ *Cottam*] Librum Cottæ, qui, cum Cæsar esset legeris, *magis tibi Pompeius molitæ* Græce scripsit. *Adrian.* lib. VII. *Idem*.

⁸ *Libonem*] Eius annales. *Idem*.

⁹ *Cæsam*] Cæsar librum, quoniam ea de re nihil scriptum viderimus. Illud quidem scimus, duos servillos Cæsar in Cæsarem postea conjurasse. *Phil.* 2. *Idem*.

¹⁰ *ἠγωνιστὸν ἀμφοτέρων*] *Memoria peccatum*.

¹¹ *Pharnaci, &c.*] Librariis tuis. *Man.*

Appellatur cap. 11. Neque enim Tullio morem librarii gesserunt. Vide *Jac. Perizonii Animadv.* *Histon.* cap. 1.

CICERO ATTICO SAL.

XLV. FUIT apud me Lamia post discessum tuum; epistolamque ad me attulit missam sibi a Caesare: quae quanquam ante data erat, quam illa¹ Diocharina, tamen plane declarabat illum ante ludos Romanos esse venturum. In qua extrema scriptum erat, ut ad ludos omnia pararet, neve committeret, ut frustra ipse properasset. Prorsus ex his literis non videbatur esse dubium, quin ante eam diem venturus esset: idemque Balbo, cum eam epistolam legisset, videri Lamia dicebat. Dies feriarum mihi addito video: sed quam multos fac, si me amas, sciam. De Bæbio² poteris, & de altero vicino Egnatio. Quod me hortaris, ut eos dies consumam in philosophia explicanda; currentem tu quidem: sed cum Dolabella vivendum esse istis diebus vides. Quod nisi me³ Torquati causa teneret, satis erat dierum, ut⁴ Puteolos excurrere possem, &⁵ ad tempus redire. Lamia quidem a Balbo (ut videbatur) audiverat, multos⁶ nummos domi esse numeratos, quos oporteret quamprimum⁷ dividi: magnum pondus argenti, præter prædia: auctionem primo quoque tempore fieri oportere. Scribas ad me velim quid tibi placeat. Equidem, si ex omnibus esset eligendum, nec diligentio- rem, nec officiosorem, nec nostri studiosiorem facile delegissem Vestorio: ad quem accuratissimas literas dedi, quod idem te fecisse arbitror. Mihi quidem hoc satis videtur. Tu quid dicis? Unum enim pungit, ne⁸ negligentiores esse videamur. Expectabo igitur tuas literas.

¹ *Diocharina*] A Diochare scripta, Caesaris liberto. Ep. 6. lib. XI. *Man.*

² *Poteris*] Scire. Sic epist. 34. huius libri. *Corrad.*

³ *Torquati causa*] Ut agam de ejus re cum Dolabella. Vide ep. 9. & 21. *Man.*

⁴ *Puteolos*] Ut cretionem Cluvii Puteolani, (de quo *Fam.* XIII. 56.) & ratio-

nem testamenti cognoscerem. Vide supra, ep. 46. *Idem.*

⁵ *Ad tempus*] Ut advenientem Caesarem possem excipere. *Idem.*

⁶ *Nummos*] A Cluvio relictos. *Idem.*

⁷ *Dividi*] Cohercibus. *Idem.*

⁸ *Negligentiores*] Qui nostram rem non agamus, alteri mandantes. *Idem.*

CICERO ATTICO SAL.

XLVI. POLLEX quidem, ut dixerat, ad Idus Sext. ita mihi Lanuvii pridie Idus praesto fuit; sed¹ plane pollex, non index. Cognosces igitur ex ipso. Balbum conveni: Lepta enim de² tua vi³ in curatione laborans, me ad eum perduxerat. In eo autem Lanuvino, quod Lepido tradidit, ex eo⁴ hoc primum: *Paulo ante acceperam eas literas, in quibus magnopere⁵ confirmat, ante ludos Romanos.* Legi epistolam: multa de meo Catone, quo sapissime legendo se dicit copiosorem factum: Bruti Catone lecto, se sibi visum disertum.⁶ Ex eo cognovi cretionem Cluvii (o Vestorium negligentem!)⁷ liberam cretionem, testibus praesentibus, sexaginta diebus. Metuebam ne ille⁸ arcendus esset: nunc mittendum est, ut meo jussu cernat. Idem igitur⁹ Pollex. Etiam de hortis Cluvianis egi¹⁰ cum Balbo: liberalius se enim statim ad Caesarem scripturum: Cluvium autem a Tito Hordeonio legare & Terentiae H-S 1000, & sepulcro, multisque rebus; nihil a nobis. Subaccusa quaeso Vestorium. Quid minus probandum, quam Plotium unguentarium per suos pueros omnia tanto ante Balbo, illum mi ne per meos quidem?¹¹ De Cossinio doleo; dilexi hominem. Quinto de-
lega-

¹ *Plane pollex*] Nallas a Vestorio literas attulit, ut cognoscere quidquam possem de cretione Cluvii. Itaque fuit *plane pollex, non index*. Jocus in ambiguitate nominis. Pollex enim etiam digitus in manu: quem index pone sequitur. *Man.*

² *Sua vi*] Sua facultate, quam velle in curatione ludorum ostendere. *Corrad.* Sic etiam locus est *Ovat. I. 49. Philosophi ... qui de sua vi, ac sapientia unus omnia pene profectur, &c. Anonymus.*

³ *In curatione*] Cupiebat enim Lepta sibi tradi curationem ludorum, quos Caesar parabat ex Hispania revertens; urehaturque opera Ciceronis, qui cum Balbo & Oppio familiaribus Caesaris conficeret, ut hoc negotium sibi committeretur. De quo agit etiam in epistola ad Leptam ipsum scripta, *Fam. VI. 20. Vit.*

⁴ *Hoc primum*] Supple, cognovi.

⁵ *Confirmat*] Caesar, se venturum.

⁶ *Ex eo*] Id est, ex Balbo.

⁷ *Liberam cretionem*] Libera cretio est, cum heres habet potestatem cernendi vel per semetipsum, vel per alium, vel per epistolam. *Popsa.*

⁸ *Arcendus*] Est *arcere*, ut notat Festus, *continere, reprimere*. Prius, inquit, metuebam, ne Vestorius, ut est diligens, officiosus; melique studiosissimus, in hereditatis cretione praecipitaret nimium, & ante cerneret, quam mature considerasset omnia: contra nunc video, mittendum esse aliquem, qui ipsum excitet. *Moag.*

⁹ *Pollex*] Puteolos remittendus. *Man.*

¹⁰ *Cum Balbo*] Hic interpunge: nam quod sequitur, *Liberalius*, per se constitit: ut sit, *Liberalius respondit. Idem.*

¹¹ *De Cossinio*] Mortuo. *Idem.*

legabo, si quid ari meo alieno¹² superabit, & emptionibus; ex quibus mi etiam as alienum faciendum puto. De domo Arpini nihil scio.

Vestorium nihil est quod accuset. Jam enim obfignata hac epistola, noctu tabellarius noster venit, & ab eo literas diligenter scriptas attulit, & exemplum testamenti.

¹² Superabis] Ex nummis hereditatis.

CICERO ATTICO SAL.

XLVII. **P**OSTEAQUAM¹ abs te Agamemno, non ut venirem (nam id quoque fecissem, nisi Torquatus esset) sed ut scriberem, tetigit; omisi, ea, quae in manibus habebam, abjeci; quod iusseras, edolavi. Tu velim e Pollice cognoscas⁴ rationes nostras sumptuarias. Turpe est enim nobis illum, qualiscunque est, hoc primo anno egere: post moderabimur diligentius. Idem Pollex remittendus est, ut⁵ ille cernat. Plane Puteolos non fuit eundem, cum ob ea quae ad te scripsi, tum quod Caesar adest. Dolabella scribit se ad me postridie Idus. O⁶ magistrum molestum! Lepidus ad me heri vesperi literas misit Antio; nam ibi erat: habet enim domum, quam nos vendidimus: rogat magnopere ut sim Kal. in Senatu; me & sibi, & Caesari vehementer gratum esse facturum. Puto equidem nihil esse: dixisset enim tibi fortasse aliquid Oppius; quoniam Balbus est aeger. Sed tamen malim venire frustra, quam desiderari, si opus

¹ Abs te] Versum poetae veteris trochaicum, quo Cicero hic per parodiam utitur, talem fuisse: Postquam abs te, Agamemno, ut venirem tetigit nuntius; docet Gasp. Sclopilius. Gravius.

² Nisi Torquatus esset] Cujus causa hic me tenet. Ep. 44. Manut.

³ Abjeci] Faerno redundare videbatur abjeci: Gravius, omisi.

⁴ Rationes] Rationes sumptuum, quos fecimus Athenis in Marcum filium. Nolo enim illum primo anno egere, etiamsi prodigum sit, & assignata pecunia non sufficiat. Ep. 1. Popma.

⁵ Ille] Vestorius, supra.

⁶ Magistrum] Sic etiam appellat cum in Fam. ep. 7. lib. IX. quia docebat Cicero-nem, quoniam modo se speret aduersus Caesarem, & quibus maxime rebus postea illius animam recolligere. Mæstlinus: quod apud Cicero-nem frequentior erat, quam ille, otii cupidus, voluisset. Manut. Interpretor, magistrum cenandi, qui me docebit quo cenae apparatus Caesarem accipiam. In epistola ad Patrum: Hircium ego & Dolabellam discendi discipulos habeo, cenandi magistros. Popma. Facit cum Manutio Gravius; cum Popma Mongaltus.

opus esset: moleste ferrem postea. Itaque hodie Antii: cras ante meridiem domi. Tu velim, nisi te impedivisti, apud nos pridie Kal. cum Pilia. Te spero cum Publilio confecisse. Equidem Kal. in Tusculanum recurram: me enim absente omnia cum illis⁸ transigi malo. Q. fratris epistolam ad te misi, non satis humane illam quidem respondentem meis literis, sed tamen quod tibi satis sit, ut equidem existimo. Tu videbis.

⁷ Apud nos] Cener, ut epist. 2. lib. II. Corrad.

⁸ Transigi] De dote reddenda. Man.

CICERO ATTICO SAL.

XLVIII. **H**ERI nescio quid in strepitu videor exaudisse, cum diceres te in Tusculanum venturum: quod utinam; iterum utinam; tuo tamen commodo. Lepta me rogat, ut, si quid sibi opus sit, accurram. Mortuus enim Babullius. Caesar, opinor, ex uncia: etsi² nihil adhuc: sed Lepra ex triente. Veretur autem ne non liceat tenere hereditatem, ³ ἀλόγως omnino; sed veretur tamen. Is igitur si accierit, accurram: ⁴ sin minus, antequam necesse erit. Tu Pollicem, cum poteris. Laudationem Porciae tibi misi correctam: ac eo properavi, ut si forte aut Domitio filio, aut Bruto mitteretur, haec mitteretur. Id si tibi erit commodum, magnopere cures velim: & velim M. Varronis, & Lollii mittas laudationem: Lollii utique. Nam illam legi: volo tamen regutare: quaedam enim vix mihi credo legisse me.

¹ Ex uncia] Est heres. Corrad.

² Nihil adhuc] Certi scio. Idem.

³ Αλόγως] Sine ratione.

⁴ Sin minus, antequam] Sententia postulat ut legamus: sin minus, non antequam necesse erit. Gravius.

CICERO ATTICO SAL.

XLIX. **A**TTICÆ primum salutem, quam equidem ruri esse arbitror. Multam igitur salutem & Piliae, De

De Tigellio, si quid novi: qui quidem, ut mihi Gallus Fabius scripsit, ¹ *μὲν δὲ ἀναφέρει* mihi quandam iniquissimam, me Phameæ defuisse, cum ejus causam recepissem: quam quidem receperam contra pueros Octavios Cn. filios non libenter: sed & Phameæ causa volebam. Erat enim, si meministi, in Consulatus petitione per te mihi pollicitus, si quid opus esset: quod ego perinde tuebar, ac si usus essem. Is ad me venit, dixitque judicem operam dare sibi constituisse eo die ipso, quo de Sextio nostro lege Pompeja in consilium iri necesse erat. Scis enim dies illorum judiciorum præstitutos fuisse. Respondi, non ignorare eum, quid ego deberem Sextio: quem vellet, alium diem si sumpisset, me ei non defuturum. Ita tum ille discessit iratus. Puto me tibi narraſſe. Non laboravi scilicet, nec hominis alieni injustissimam iracundiam mihi curandam putavi. Gallo autem narraſſi, cum proxime Romæ fui, quid audissem; neque nominavi Balbum minorem. ² Habuit suum negotium Gallus, ut scribit. Ait illum, me animi conscientia, quod Phameam destituissem, de se suspicari. Quare tibi hæcenus mando, ³ de illo nostro, si quid poteris, exquiras: de me ne quid labores. Est bellum, aliquem libenter odisse; est; quemadmodum non omnibus fervire. Esti mehercule, ut tu intelligis, magis mihi isti serviunt: si observare, fervire est.

¹ *Μὲν δὲ ἀναφέρει*] *Accusationem intentis*. designavit antea. Hoc unum, inquit, tibi mando, ut exquiras, & cognoscere omnimodo satagas, quid sentiat dicarve de nomine illo juvent. A quo autem exquiras? A Tigellio, quicum acturus erat Atticus, ut apparet ex epistola, quæ hæc sequitur.

² *Habuit suum negotium Gallus*] Hac de re ita laboravit, ut ipsius res si ageretur. Duxit suum negotium. Eadem figura usus est ep. 22. *Manur*.

³ *De illo nostro*] Q. fratris filium sic jam *Mongatus*.

CICERO ATTICO SAL.

L. **A**DMONITUS quibusdam tuis literis, ut ad Cæsarem uberioris literas mittere instituerem, cum mihi Balbus nuper in Lanuvino dixisset, se & Oppium scripsisse ad Cæsarem, me legisse libros contra Catonem, & vehementer probasse, conscripsi de his libris epistolam Cæsari, quæ deferretur

retur ad Dolabellam. Sed ejus exemplum misi ad Oppium, & Balbum; scripsique ad eos, ut tum deferri ad Dolabellam juberent meas literas, si ipsi exemplum probassent. Ita mihi rescripserunt, nihil unquam se legisse melius, epistolamque meam jusserunt dari Dolabellæ. Vestorius ad me scripsit, ut juberem ¹ mancipio dari servo suo, pro mea parte, Heterejo cuidam fundum Brinnianum; ut ipse ei Puteolis recte mancipio dare posset. Eum servum, si tibi videbitur, ad me mittes: opinor enim ad te etiam scripsisse Vestorium. De adventu Cæsaris idem, quod a te, mihi scriptum est ab Oppio, & Balbo. Miror te nihildum cum Tigellio, vel ut hoc ipsum, quantum acceperit: prorsus aveo scire, nec tamen flocci facio. Quæris quid cogitem de obviam itione; quid censes, nisi Alsum? & quidem ad Murenam de hospitio scripseram: sed opinor cum Matio profectum. Sallustius igitur urgetur.

Scripto jam superiore versiculo, Eros mihi dixit, sibi Murenam liberalissime respondisse. Eo igitur utamur: nam ² Silius culcitrans non habet. Dida autem, opinor, hospitibus totam villam concessit.

¹ *Mancipio dari*] *Vendi lege mancipii*. *Manusius*.
Pro mea parte: nam etiam ad alios, quos heredes cum Cicerone Brinnius reliquerat, cum proxime dixerit, *Sallustius igitur argens fundus pertinebat*. Epist. 13. hujus libri. ² *Silius*] *Sallustius*, legendum videtur: cum proxime dixerit, *Sallustius igitur argens fundus pertinebat*. Epist. 13. hujus libri. *bitur*: vel utrobique, *Silius*. Idem.

CICERO ATTICO SAL.

LI. **A**D Cæsarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugit me tum tibi mittere; nec id fuit quod suspicaris, ut me puderet tui, ne ridicule ¹ Micillus: nec mehercule

Tom. VIII. **B b b b cule**
¹ *Micillus*] *Bofus*, approbante Grutero, reposuit *Hemicillus*, quod interpretatur *semisofus*. Admitrar, si quis vult, atque ex hac emendatione ceteras adimet, quibus describendis abhineo. Cum igitur non haberem quos hic sequeretur, volui a doctore meo Franc. Odino per literas expiscari, quoniam modo possem ex difficili loco emergere. Is, ubi *Micillus* est, putat Ciceronem scripsisse *μικροδόνος, parvulus, humilis, demissus*: sententia facili sane, & aperta. Si ejus, inquit Cicero, epistolæ, quam dedi ad Cæsarem, tibi exemplum non misi, non ea feci causa, quam tu suspicaris: quod me puderet tui, nollemque a te videri sic ad Cæsaris abjectus pedes, & *ridicule* parvulus. Non enim summi memet, neque ita scripti ut inferior ad superiorem, sed omnino ut æqualis ad æqualem. Conjectura hæc, opinor, Criticis valde arridebit. *Olivetus*.

cule scripsi aliter, ac si ² *ἴσους ἴσους ὁμοίους* que scriberem. Bene enim existimo de illis libris ut tibi coram. Itaque scripsi, & ³ *ἀπολαύσας*, & tamen sic, ut nihil eum existimem lecturum libentius. De Attica nunc demum mihi est exploratum: itaque ei de integro gratulare. Tigellium totum mihi, & quidem quamprimum: nam pendeo animi. Narro tibi, ⁴ Quintus cras: sed ad me, an ad te nescio. Mi scripsit ⁵ Romam VIII Kal. sed misi, qui invitaret: etsi hercle jam Romam veniendum est, ne ille ante advolet.

² *ἴσους ἴσους ὁμοίους*] Ad æqualem similemque.
³ *ἀπολαύσας*] Citra assentationem.
⁴ *Quintus cras*] Quinti filius cras venturus est. *Corrad.*
⁵ *Romam*] Se venturum. *Idem.*

CICERO ATTICO SAL.

LII. **O** HOSPITEM mihi tam ¹ gravem! *ἀμεταμέλητος*: fuit enim perjurunde. Sed cum secundis Saturnalibus ad Philippum vesperi venisset, villa ita completa militibus est, ut vix triclinium, ubi cœnaturus ipse Cæsar esset, vacaret: quippe hominum *οἶος οἶος*. Sane ² sum commotus, quid futurum esset postridie: ac mihi ³ Barba Cassius subvenit: custodes dedit. Castra in agro: villa defensa est. Ille tertiis Saturnalibus apud Philippum ad horam VII, nec quemquam admisit. Rationes opinor cum Balbo. Inde ambulavit in litore. Post horam VIII, in balneum: tum audit de ⁴ Mamurra: vultum non mutavit. Unctus est; accubuit, ⁵ *ἐμετικὴν* agebat. Itaque & edit, & bibit ⁶ *ἀδελῶς*, & jucunde; opipare sane, & apparatus: nec id solum, ⁷ sed bene

¹ *Gravem*] Timebat Cicero, ne Cæsar, quem hospitio excepturus erat, sibi gravis & molestus hospes esset. Sed periculo facto, eum facilem agnovit. Idcirco ait, *O mihi hospitem tam gravem!* quasi dicat, quem mihi valde gravem fore putabam, is mihi minime molestus fuit. Itaque subiungit, *ἀμεταμέλητος*, quod eum non paventer hospitio illum accepisse. *Bofius.*
² *Sum commotus*] Quia Cæsar postridie apud me cœnaturus erat. *Maur.*
³ *Barba Cassius*] Philip. XIII. *Corr.*
⁴ *Mamurra*] Cum & Mamurram, & scriptum a Catullo veribus perstrictum intellexit, non est tamen perturbatus. *Suet. Idem.* Vide Catulli Epigr. XXX.
⁵ *Εμετικὴν*] Hoc est, vomere volebat. Vide Orat. pro Dejotaro, cap. 7.
⁶ *Ἀδελῶς*] Fidenter, copiose.
⁷ *Sed bene cœto*] Verba Lucilii poetæ, que adducuntur lib. II. de *Fin.* cap. 8.

ne cœto, & condito sermone bono, & si ⁸ *quæri* ? libenter. Præterea tribus tricliniis accepti ⁹ *οἱ πρὸς ἄντρον* valde copiose. Libertis minus lautis, servisque nihil desuit: nam lautiores eleganter accepti. Quid multa? homines ¹⁰ *ἴσι* fumus. Hopes tamen non is, cui diceres, Amabo te, eodem ad me cum revertere. Semel satis est. ¹¹ *Σπαρδάριον ἔδεν* in sermone: ¹² *φιλόλογα* multa. Quid quæris? delectatus est, & libenter fuit. Puteolis se ajebat unum diem fore, alterum ad Bajas. Habes hospitium, sive ¹³ *ἐπισημίαν* odiosam, mihi, dixi, non molestam. Ego paulisper hic, deinde in Tufculanum. Dolabellæ villam cum præteriret, omnis armatorum copia, dextro sinistra ad æquum, nec usquam alibi. ¹⁴ Hoc ex Nicia.

⁸ *Quæri*] Pro, *quæris*. Postrema litera, ut carminis ratio constat, eliditur: cuiusmodi multa apud veteres. *Maur.*
⁹ *Οἱ πρὸς ἄντρον*] Qui in ejus comitatu.
¹⁰ *Σπαρδάριον ἔδεν*] Serium nihil.
¹¹ *φιλόλογα*] Erudita.
¹² *Ἐπισημίαν*] Hospitiū provocatorem. Habes, inquit, odiosam *ἐπισημίαν*, id est, quam ego initio, ut gravem, oderam & fugiebam; que tamen mihi, ut dixi, molesta non fuit. *Bofius.*
¹³ *Hoc ex Nicia*] Audivi. *Corrad.*

